

Paminėtos 50-osios žūties metinės

Spalio pradžioje Lazdijų rajono Būdviečio bažnyčioje šv. Mišias už 1952 m. žuvusius šio krašto partizanus: Kostą Jankauską-Vikerį, Vincą Dambrauską-Jaunutį, Antaną Šalaševičių-Visvydą, Vitą Andriuškevičių-Vidolį, Sigitą Lastauską-Aušrą, aukojo Panemunės parapijos klebonas Deimantas Brogys.

Nuvykę į Būdviečio seniūnijos Bilvyčių kaimą, prie paminklo, paminėjome 50-ąsias partizanų žūties metines. Pašventinus paminklą amžininkai dalijosi skaudžiais prisiminimais.

Tą lemtingą dieną partizanai glaudėsi Onos Černelytės sodyboje. Jie buvo išduoti. Garnizonui apsupus, vienas iš budelių pasiūlė: "Pasidukite. Mes jūsų nežudysime". Kai partizanai atsakė "mūsų likimas aiškus", į juos buvo atidengta ugnis. Padegė gyvenamąjį namą. Trejetas vyrų iš namo išbėgo ir krito kieme – juos nušovė iš karto, o K.Jankauskas ir S.Lastauskas liko degančiame name.

Paskui juos nuvežė į Lazdijus. Ten jau gulėjo keturių partizanų išniekinti kūnai. Juos paguldė šalia. Žiauriai išniekino...

Šventėje dalyvavo Lazdijų ir Kalvarijos šauliai, LPKTS Lazdijų sk. atstovai,

Laisvės kovų dainų ansamblis, Būdviečio seniūnas A.Kundrotas, Būdviečio mokyklos direktorė ir mokiniai. Prisiminimais dalijosi J.Lastauskas, P.Šalaševičius (žuvusiųjų broliai) bei kiti.

Iškilęs paminklinis ak-

muo, kuriame iškaltos žuvusiųjų pavardės, bylos praeiviui, kad čia kovojo ir žuvo taurūs Lietuvos sūnūs. Jis pastatytas J.Lastausko, P.Šalaševičiaus ir jų seserų lėšomis.

Natalija RASTENIENĖ

Prie paminklinio akmens žuvusiems partizanams

L.Truskos poelgis turi būti įvertintas

Lenkijos sostinėje Varšuvoje rugsėjo 11-13 dienomis vykusioje mokslinėje konferencijoje "Pasipriešinimas totalitarinėms sistemoms Antrojo pasaulinio karo metu Vilniaus regione" Lietuvos istorikų delegacijos narys prof. Liudas Truska savo kalboje išskleidė istorinius faktus, įžeidė gyvų tų įvykių dalyvių garbę, o žuvusiųjų – atminimą.

L.Truskos pareiškimai, kad 1941 m. birželio sukilimas nepavykęs, pokario partizanų karas beprasmis, lietuvių tautos genocido nebuvo, į žydų kraujo jūrą įmerkto tūkstančių lietuvių rankos, ir kiti užgaulūs teiginiai yra melagingi, pretekstas kitataučiams neigti Lietuvai padarytą žalą. L.Truskos teiginiais jau rėmėsi Vilniuje vykusios tarptautinės konferencijos "Holokaustas Lietuvoje. Modernios istorijos, švietimo ir teisingumo aspektai" pranešėjas prof. Y.Baueris. Jis

pareiškė: "Sovietinio genocido lietuvių atžvilgiu nebuvo. Buvo spaudimas jiems, buvo antisovietinių nuotaikų malšinimas, buvo deportacijos, bet tai – ne genocidas".

Istorikas kaip L.Truska, kuris traktuodamas istoriją remiasi ne faktais, o savo požiūriu ar iškreipia ją pagal užsakymą, neturi teisės ne tik atstovauti Lietuvai tarptautinėje plotmėje, bet ir dirbti mokslo įstaigoje. Reikalaujame, kad pasipiktinimą keliantis L.Truskos poelgis būtų apsvaistytas atitinkamose instancijose ir tinkamai įvertintas, apie tai informuojant visuomenę.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio prezidento pirm. J.Čeponis Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirm. pavad. A.Blažys LPKTS Panevėžio sk. pirm. P.Pocius

Žinios iš Seimo

Ingrida VĖGELYTĖ

K.Prunskienės bendražygiai skubina naikinti iliustracijos įstatymą

Seime pradėtas svarstyti šalies biudžetas. Šio svarstymo metu kiti klausimai atidedami. Jei išskyla svarbių klausimų, kuriuos reikia svarstyti ir priiminti skubos tvarka, šaukiamos neeilinės sesijos. Kaip tik spalio 15-ąją buvo sušauktas toks neeilinis posėdis. Tarp kitų klausimų Seimo darbotvarkėje atsirado ir "neatidėliotini" Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungos pirmininko pavaduotojo Ramūno Karbauskio įstatymo projektai, kuriais naikinamas iliustracijos įstatymas. Kartu pateikiamos su tuo susijusios Prezidento ir Seimo rinkimų įstatymo pataisos.

Taigi antradienį Seimo plenariniame posėdyje vėl atsirado "Dėl deputatų, įtariamų sąmoningu bendradarbiavimu su kitų valstybių specialiosiomis tarnybomis, mandatų patikrinimo" įstaty-

mo pripažinimo netekusių galios įstatymo projektas. Remiantis "parlamentarų iliustracijos" įstatymu, 1992 metais Aukščiausiasis Teismas patvirtino faktą, jog VNDPS pirmininkė Seimo narė Kazimiera Prunskienė ne pagal Lietuvos Respublikos užduotis bendradarbiavo su sovietiniu KGB. Dabar ketinanti dalyvauti Prezidento rinkimuose K.Prunskienė Vyriausiajai rinkimų komisijai tvirtino, kad įstatymas greitai bus panaikintas, ir nesiteikė pranešti savo bendradarbiavimo su KGB fakto. Tad nenuostabu, kad šio įstatymo "naikintojai" taip skuba.

Tik prieš savaitę šis projektas buvo grąžintas autoriui tobulinti. Pirmasis projekto autorių R.Karbauskį klausė V.Landsbergis. Profesorius stebėjosi, kaip per tokį trumpą laiką galima patobulinti įstatymo projektą, ir pareikalavo, kad R.Karbauskis pats pasakytų, ką jis patobulinęs.

(keliamą į 3 psl.)

Aktualijos

Seimas pradėjo svarstyti siūlymą panaikinti 1991 m. priimtą "parlamentarų iliustracijos" įstatymą bei su tuo susijusias Prezidento ir Seimo rinkimų įstatymo pataisas. Spalio 10 d. Seime buvo papildytas Vietos savivaldos įstatymas nauju skirsniu, įteisinančiu galimybę rengti vietos gyventojų apklausas. Teisę inicijuoti "vietos referendumą" turės ne mažiau kaip ketvirtadalis savivaldybės tarybos narių arba ne mažiau kaip 10 proc. apklausos teritorijos gyventojų.

Prezidentas V.Adamkus, premjeras A.Brazauskas ir užsienio reikalų ministras A.Valionis prezidentūroje aptarė ir derino Lietuvos de-rybinę poziciją tranzito per Lietuvą ir Ignalinos atominės elektrinės uždarymo klausimais.

Mirusį Seimo narį R.Ružą pakeitė premjero A.Brazauskos sekretoriato vadovas A.Valius. Jam spalio 15 d. įteiktas Seimo nario pažymėjimas.

Lietuvos konservatoriai ir Baltarusijos liaudies frontas bendradarbiaus ginant Baltarusijos nepriklausomybę. Jie pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo siekiant demokratizuoti Baltarusiją ir išsaugoti jos nepriklausomybę.

Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininkas Seimo narys V.Landsbergis Prezidento V.Adamkaus išsakytą siūlymą dėl Lietuvos galimo priėmimo į Šengeno erdvę iki ji taps Europos Sąjungos nare laiko politiškai naudingą.

Lapkričio pabaigoje atvykus JAV prezidentui Dž. Bušui į Vilnių, čia su juo galėtų susitikti Latvijos ir Estijos prezidentai.

Sprogimų Balyje (Indonezija) aukomis tapo žmonės iš viso pasaulio. Žuvo apie 200 žmonių, beveik visi – užsieniečiai. JAV prezidentas Dž. Bušas paragino tarptautinę bendriją stoti į kovą su terorizmu ir pasmerkę sprogius Indonezijoje pavadindamas terorą "bailumo aktu".

Irako parlamentas prisiekė "absoliučią ištikimybę" S.Huseinui. Nacionalinės tarybos nariai patvirtino visiškai remią "Irako šlovės kūrėją" šiuo sunkiu laikotarpiu, kai prieš jį susitelkė blogio jėgos".

Gerb. profesoriui Vytautui Landsbergiui,

Jūs pirmasis atsistojote prie Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės židinio. Jūs paskelbėte, kad Lietuva išsina į Laisvės kelią. Ir nė sekunde nesitraukėte iš savo posto rūšiomis 1991-ųjų sausio dienomis, pačiu atsakingiausiu metu stojote prie naujai kuriamos valstybės vairo.

Mes, Lietuvos politiniai kaliniai ir tremtiniai, rezistencijos kovų dalyviai, didžiuojamės Jumis. Tikime Jūsų žodžiais, nes matome, kiek daug prasmingų darbų esate nuveikę. Viliamės, jog ir ateityje būsite Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomumo šauklys.

Nuoširdžiai sveikiname Jus 70-mečio proga. Linkime stiprios sveikatos, dvasinės atgaivos ir visų mūsų vilčių išsipildymo.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių
sąjungos valdyba
"Tremtinio" redakcija

Gerb. profesoriui Vytautui Landsbergiui

Su Jumis ėjome į Nepriklausomybę, į lietuvių tautos teisių pripažinimą Europoje ir pasaulyje, į mūsų vietą Europos bendrijoje.

Jūs savo sumanumu, veiklumu, politine veikla teikiate vilčių, kad Lietuvos vardas ir toliau bus tariamas su pagarba.

Garbingo jubiliejaus proga linkėdami geriausios sveikatos, naujų darbų ir sumanymų tikimės Aukščiausiojo pagalbos.

Lietuvos politinių kalinių ir
tremtinių sąjungos
Šiaulių skyriaus taryba

"Tremtinio" puslapiuose spausdiname psichologės Danutės GAILIENĖS straipsnio, kuriame ji nagrinėja skaudžių išgyvenimų poveikį komunizmo aukoms, dalį.

Socialinių mokslų habilituota daktarė, Vilniaus universiteto profesorė, Klinikinės psichologijos katedros vedėja Danutė Gailienė žinoma ne tik kaip savižudybės reiškinio specialistė. Ji taip pat vadovauja su Genočido centru pradėtam tyrimui "Sovietų ir nacių represijų psichologinės pasekmės". Tai mokslinis tyrimas, kurio pagrindu turėtų būti sukurtos praktinės rekomendacijos, kaip suteikti pagalbą nukentėjusiems nuo sovietų.

Šis projektas yra įtrauktas į Rezistencijos įamžinimo programą ir numatomas tęsti iki 2008 metų. Tad "Tremtinys" ir toliau ketina savo skaitytojus supažindinti su mokslininkų psichologų darbais šia tema.

Iš "Vienos diagnozės istorijos"

Nuo seno žinoma, kad sunkūs gyvenimo sukrėtimai – netektys, karai, kitos didelės nelaimės – gali labai smarkiai ir ilgam paveikti žmonių psichologinę savijautą ir sveikatą.

Komunistinių represijų aukų traumavimo istorija buvo labiau komplikauta negu holokausto ar Vietnamo karo dalyvių. Pagrindinis dalykas – jų traumas truko daug ilgiau. Holokausto ar karo belaisvių stovyklų aukos po išlaisvinimo buvo pripažintos nukentėjusiais, jiems suteikiamos kompensacijos ir jų fizinei bei psichinei sveikatai reikalinga pagalba. (Tiesa, kaip jau minėta, dažnai net ir tada karo traumų žaizdų neįmanoma visai išgydyti.)

Sovietų represijų aukos ne tik nesulaukia jokios pagalbos, bet ir toliau traumuojamos dar penkiasdešimt metų po karo. Net ir grįžę po lagerių ir tremčių, jie nesijaučia saugūs. Dauguma nebeatgauna savo namų, yra persekiojami – ir jie, ir jų šeimos – negali mokytis, gauti adekvataus darbo, yra priversti slapstytis ir pan.

Tik prasidėjus Atgimimui, kilo didelis Lietuvos visuomenės susidomėjimas buvusiais politiniais kaliniais, tremtiniais ir kitais persekiotais žmonėmis, kurių vėliau pakeitė tam tikras abejingumas. Kaip juos paveikė tai, kad gana staiga jie vėl prisiminė savo traumas, apie kurias buvo priversti tylėti? Ko iš viso reikia, kad šiems žmonėms būtų padėta sumažinti žalojančias traumų pasekmes?

Studijuoti psichologines trau-

mas reiškia tapti siaubingų įvykių liudytoju. Kai tie įvykiai būna gamtos reiškiniai arba "Dievo pirštas", liudytojai natūraliai ima užjausti aukas. Tačiau kai traumas sukelia žmonės, liudytojai būna priversti rinktis tarp aukos ir skriaudėjo. Tokiuose konfliktuose neįmanoma išlikti moraliai neutraliems. Neišvengiamai tenka rinktis, kieno pusę palaikyti.

Labai vilioja stoti į skriaudėjo pusę. Jis tereikalauja, kad liudytojas nieko nedarytų. Jis taikosi į visuotinį troškimą nematyti, negirdėti ir nekalbėti nieko bloga. Kita vertus, auka prašo liudytojo dalytis skausmu. Aukai reikia, kad liudytojas veiktų, dalyvautų ir prisimintų. Eitingeris, psichiatras, tyręs buvusius nacių koncentracijos stovyklų kalinius, šitaip aprašo nuožmų aukos ir liudytojo interesų konfliktą: "Kara ir jo aukas pasaulis nori pamiršti, ant visko, kas skaudu ir nemalonu, užmetama užmiršimo skraistė. Dvi pusės stoja viena prieš kitą: vienoje – nukentėjusieji, kurie tikriausiai nori užsimiršti, bet negali, o kitoje – žmonės su stipriais, nors dažnai nesąmoningais motyvais, kurie ir labai stengiasi viską pamiršti, ir iš tikrųjų pamiršta. Ši dvikova (...) abiem pusėms neretai būna labai skausminga. Šiame tyliame, nelygiaverčiame dialoge pralaimi (...) silpniausieji.

Stengdamasis išvengti atpildo už nusikaltimus, skriaudėjas daro visa, ką gali, kad pagreintintų užsimiršimą. Slaptumas ir tyla yra priešakinė skriaudėjo gynbos linija. Jei nepavyksta visko

nuslėpti, skriaudėjas skatina pasaulį abejoti aukos patikimumu. Jei jos neišsina visiškai nutildyti, skriaudėjas bent jau pasistenčia padaryti taip, kad niekas nesiklausytų. Tam jis pateikia įspūdingą argumentų seriją, nuo įžūlaus neigimo iki išradingos ir elegantiškos racionalizacijos. Po kiekvieno žiauraus įvykio išgirstame vis tuos pačius pasiteisinimus: taip nebuvo; auka meluoja; auka sutirština spalvas; auka pati prisiprašė; galiausiai – pamirškime vieną kartą praeitį ir gyvenkime toliau. Juo skriaudėjas galin-gensis, tuo tvirtiau jis gali pasakoti savo versiją ir juo labiau tikima jo žodžiais."

Taigi vienas labai svarbus veiksnys įveikiant praeities traumas yra visuomeninis ir politinis traumas pripažinimas. Visi simboliniai tokio pripažinimo ženklai – atminimo dienos, memorialai, kančių paminėjimai, kuriuose dalyvauja valstybių vadovai, aukšti pareigūnai, plačioji visuomenė – be kitų, turi ir labai svarbią terapinę reikšmę. Jei visuomenė pripažįsta aukų kančias, tai mažina jų nerimą ir priešišumą.

Vakarų Vokietija laikoma vienu iš geriausių praeities traumų įveikimo pavyzdžių. Jos "susidorėjimas" su nacionalsocialistine praeitimi išties buvo gana sėkmingas. Šiame procese labai svarbūs buvo mažiausiai keturi komponentai:

1) baudžiamosios teisės taikymas, pvz., Niurnbergo procese, taip pat teisiant koncentracijos stovyklų personalą;

(keliamą į 4 psl.)

Laiko pulsas

■ Europos Komisija (EK) rekomendavo 2004 metais priimti į Europos Sąjungą dešimt naujų narių. EK pranešime Lietuva minima tarp penkių geriausiai pasirengusių narystei ES kandidačių. Lietuvai lieka suderinti tik tris iš 31 derybinių skyrių (žemės ūkio, finansų ir biudžetinių nuostatų bei kitų klausimų). Vyriausiojo euroderybininko P.Auštrevičiaus nuomone, tai jau neturės lemiamos įtakos ES narių nuomonei. Ši palankiai Lietuvai besiklostanti situacija netenkina ne tik dalies valdančiosios daugumos atstovų, bet ir opozicijoje esančių liberalų bei liberaldemokratų. Jau kitą dieną po EK rekomendacijų pakviesti Lietuvą įstoti į Europos Sąjungą Seimas nusprendė patvirtinti atnaujintą Nacionalinės energetikos strategiją. Šiame dokumente socialdemokrato Vytauto Einorio bei Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungos pirmininkės Kazimieros Prunskienės iniciatyva buvo įrašyta nuostata, kad "neužtikrinus reikiamo Ignalinos atominės elektrinės uždarymo finansavimo iš Europos Sąjungos ir kitų donorų, pirmojo ir antrojo bloko veikimas pratęsiamas, atsižvelgiant į jų saugaus eksploatavimo laikotarpį". Konservatorių pasiūlymas padaryti Nacionalinės energetikos strategijos priėmimo pertrauką, kad būtų išklaudyta Vyriausybės ir Lietuvos euroderybininkų nuomonė dėl šios pataisos, Seime nepalaikyta. Kazimiera Prunskienė, praeityje (?) sąmoningai bendradarbiavusi su KGB, tvirtina, kad Seimo priimta Nacionalinės energetikos strategijos pataisa nekelia grėsmės deryboms su Europos Sąjunga. Lietuvos vyriausiasis euroderybininkas Petras Auštrevičius tokio Seimo sprendimo buvo priblokštas. Jis nuogaustauja, kad ši pataisa gali tapti rimtu stabdžiu tolesnėse derybose su Europos Sąjunga. Vyriausybės vadovas A.Brazauskas kritiškai įvertino Seimo padarytą pataisą Nacionalinės energetikos strategijoje. Pasak Vyriausybės vadovo, kol vyksta derybos su ES dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo finansavimo ir nepriimti konkretūs sprendimai, anksti priiminėti tokias nuostatas. Jei kas mano, jog Einorio ir Prunskienės pataisa leis Lietuvai kalbėtis su Europos Sąjunga ultimatumų kalba, tai labai klysta. Dar dažnai mūsų politikai elgiasi kaip įnoringi vaikai, besisten-giantys visomis išgalėmis patenkinti savo įgeidžius. Briuselio biurokratai nesivadovauja jausmais. Jie pripažįsta tik šaltą skaičių kalbą ir siekia, kad būtų skrupulingai laikomasi susitarimų. Greit sulauksime atsakomosios Europos Komisijos reakcijos. Kokia ji bus, atspėti ne taip jau ir sunku.

■ Prezidentas Valdas Adamkus viešėdamas Vokietijoje pasiūlė naują ir netikėtą Rusijos tranzito į Kaliningradą problemos sprendimo būdą – priimti Lietuvą į Sengeno sutartį anksčiau nei į Europos Sąjungą. Anot V.Adamkaus, kai kurios Europos valstybės nėra ES narės, tačiau priklauso Sengeno erdvei. Jei Lietuvą 2004 metais taps Europos Sąjungos nare, tai į Sengeno erdvę geriausiu atveju įsitrauks tik apie 2007 metus. Jei Rusijai vis dėlto pavyktų išreikalauti bevizį traukinių judėjimą per Lietuvos teritoriją, tai mūsų šalies galimybės pasirašyti Sengeno sutartį nusikeltų neribotam laikui. Mažai tikėtina, kad ši mūsų šalies vadovo iniciatyva sulauks Briuselio pritarimo. Prezidento V.Adamkaus siūlymas Lietuvą anksčiau priimti į Sengeno sutartį nei į Europos Sąjungą – tai deramas atsakas į pietinių ES bloko narių siūlymą leisti Rusijai naudotis beviziais greitaeigiais traukiniais per Lietuvos teritoriją. Artimiausiu metu Europos Sąjunga vėl susirems su Rusija dėl Kaliningrado srities problemos sprendimo būdų. Tikėkimės, kad Lietuva sugebės išlaviruoti bei nepapuls tarp kūjo ir priekalo.

Jonas KUNDROTAS

Žinios iš Seimo

(atkelta iš 1 psl.)

Deja, valstiečių lyderis negalėjo į šį klausimą atsakyti. Jis taip pat negalėjo taktiškai išsisukti iš nemalios padėties ir negražiai užsipuolė V.Landsbergį ironiškai pareiškdamas, kad "jeigu kiekvienam Seimo nariui turėsiu čia iš tribūnos aiškinti..." V.Landsbergis patikslino padėtį, kad jis ne jam, o visam Seimui aiškina. Deja.

Nepaveikė Seimo ir V.Landsbergio priminimas, kad svarstant šį klausimą kai kurie Seimo nariai susidurtų su interesų konfliktu bei turėtų nusišalinti nuo balsavimo, taip dar kartą apsinuogindami prieš visuomenę ir primindami apie savo bendradarbiavimą su KGB.

Įstatymo projektui po pateikimo pritarė. Seimas po pateikimo taip pat pritarė Seimo rinkimų įstatymo pataisoms, kuriomis siūloma išbraukti nuostatas, jog pretendentas turi skelbti apie savo bendradarbiavimą su užsienio slaptosiomis tarnybomis, o nuslėpęs tokį faktą gali būti neregistruojamas kandidatu arba prarasti Seimo nario mandatą juo tapęs. Seimas anksčiau panaikino tokią prievolę pretendentes į savivaldybių tarybas. Pasak socialdemokratų, su Sovietų sąjungos užsienio slaptosiomis tarnybomis bendradarbiavę pretendentai į Seimo ir savivaldybių tarybų narius vis tiek negalės nuslėpti šio fakto, nes juos turi tikrinti Valstybės saugumo departamentas.

V.Landsbergis Seime sakė, kad šiuo (ir kitais dviem) įstatymu judinami seni dalykai. "Matome staigų jų suaktualinimą. Daug kam kils klausimas – kodėl. Kas čia dabar užspirgėjo? Daug kas atsakymą ras nesunkiai. Grupė, kurią populiariai galima vadinti kagėbynu, matyt, nutarė, kad dabar mūsų valdžia, tai laikas pašitvarkyti. O tas pasitvarkymas – tai kelias į valdžią. Kai bus kita valdžia, bus sunkiau tai padaryti. Nėra ko juoktis, tai tikroji. Jeigu jau Rusijoje ši jėga veikia kaip valdančioji partija, tai kodėl negalėtų ir Lietuvoje stiprinti savo pozicijų perimti valdžią? Toks yra matomas labai paprastai buitškai skaidrus interesas", - sakė V.Landsbergis.

Seime ketinamas svarstyti anoniminis sovietinių karininkų skundas

Pasidairius Seime susidaro įspūdis, kad kairiųjų valdžia vis labiau mėgaujasi pateisindama ir įteisindama įvairius sovietmečio relikтус. Šis reiškinys Lietuvos Respublikos Seime vis labiau įgyja pagreitį. Tądien, kai skubos tvarka buvo mėginama taip sutvarkyti įstatymus, kad visokio plauko KGB talkininkai galėtų užimti aukščiausius valdžios postus net nepranešę apie tai savo rinkėjams, kitas Seimo komitetas rimtai rengėsi svarstyti kažkokios rusiškos prokomunistinės organizacijos prašymą išleisti kalinamus M.Burokevičių ir J.Kuolelių.

Seimo pirmininko Artūro Paulausko pavedimu komitetui perduotas Tarptautinės sovietinių karininkų sąjungos kreipimasis. Beje, po kreipimusi niekas nepasirašo, nenurodytas ir šios organizacijos adresas, tad galima tarti, kad tai pusiau anoniminis raštas. Šis raštas buvo išdalintas Seimo Žmogaus teisių komiteto nariams. Jame

liaupsinami minėti komunistiniai veikėjai, jie vadinami "geriausiais lietuvių tautos atstovais", kurie "ištikimi gėrio idealams ir tiesai, lietuvių liaudžiai ir komunistiniams idealams".

"Jų (t.y. M.Burokevičiaus ir J.Jermala- vičiaus) kaltė ta, kad 1991 m. jie buvo ištikimi valstybės ir partijos pareigai ir reikalavo, kad Lietuva pasiliktų Sovietų sąjungoje, kurioje broliška lietuvių liaudis pasiekė didžiausią progresą ir suklestėjimą per visą savo istoriją. Visi kaltinimai dėl dalyvavimo Lietuvos piliečių žūtyje nebuvo patvirtinti. Dar daugiau, dėl šių nusikaltimų kaltais prisipažino Landsbergio tipo "demokratai", kuriais Lietuvos liaudis nebepasitiki, tačiau jie iki šiolei tebevaikšto laisvi", - rašoma kreipimesi.

Kreipimesi, kuris yra nusiųstas visoms aukščiausios valdžios institucijoms, visų lygių teismams ir kalėjimo viršininkui, ne tik prašoma išlaisvinti M.Burokevičių ir J.Kuolelių. Čia "nutapytas" ir dabartinės Lietuvos "vaizdelis".

"Lietuva nublokšta toli atgal, žmonių persekiojimai politiniais motyvais, apartheido politika rusakalbių piliečių atžvilgiu kelia didėjantį gyventojų protestą, nuo kurio stengiatės pasislėpti už NATO durtuvų, tačiau išvengti liaudies įniršio, patikinam Jus, neįmanoma. Neabejojame, kad lapkritį Prahoje NATO sesijoje Lietuva bus priimta į bloką, bet pasislėpti nuo liaudies įniršio, patikiname Jus, neįmanoma. O ir Lietuva NATO reikalinga tik kaip placdarmas pulti Baltarusiją ir Rusiją", - teigia sovietiniai karininkai.

Seimo nariai A.Stasiškis, P.Jakučionis ir A.Vidžiūnas savo nepasitenkinimą dėl ketinimo svarstyti šį kreipimąsi Seime išreiškė pareiškimu.

"Kreipimasis "Meždunarodnovo Sojuza Sovjetskich Oficerov", parašytas rusų kalba ir perduotas komitetui be vertimo į valstybinę lietuvių kalbą, savo leksika ir stiliumi visiškai atitinka Stalino laikų tradicijas. Turiniu jis yra nukreiptas prieš Lietuvos Nepriklausomybę ir persunktas atviro pasityčiojimo iš mūsų valstybės. Galbūt galima tokį "kreipimąsi" vertinti kriminaliniu ar medicininiu aspektu arba visai nevertinti, ir tai būtų racionaliausia. Tačiau sunku suprasti, kaip galima kreipti dėmesį į tokį "dokumentą" ir jį kam nors pavesiti nagrinėti. Dar sunkiau yra suprasti Seimo pirmininko poziciją. Šiaip ar taip, tokia pozicija yra apgailėtina ir įžeidžia tiek Seimo narius, tiek kiekvieną Lietuvos pilietį", - mano politikai.

Už sąmokslą prieš Lietuvos valstybę 12 metų kalėti nuteistas M.Burokevičius į laisvę turėtų išeiti 2006 m. sausio 15 dieną, o J.Kuolelis - 2005 m. rugpjūčio 23 d. Nuteistiesiems atsirastų galimybė į laisvę išeiti anksčiau, jei jie kreiptųsi su malonės prašymu į Prezidentą Valdą Adamkų. Beveik prieš metus Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė visų nuteistųjų 1991 metų sausio 13-osios sąmokslininkų ir jų advokatų kasacinius skundus. Teismo nuomone, laisvės atėmimo bausmės sąmokslininkams buvo skirtos pagrįstai, o Aukščiausiojo Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Ivykiai, komentarai

Maskvos "dūdoriai"

Seimo nariai - žinomi savo prorusiškomis ir antivokiškomis pažiūromis buvęs Vilniaus universiteto rektorius R.Pavilionis ir J.Veselka - pareiškė, kad net kruvinių diktatorių negalima lyginti su baisiausia žmonių nelaime - dabartiniu JAV prezidentu Dž.Bušu! Šių nepriklausomos Lietuvos parlamentarų meilė Maskvai ir Minskui jau peržengė ribas. Dar daugiau - eksrektorius R.Pavilionis ir kandidatas į prezidento postą J.Veselka ėmė liaupsinti Irako diktatorių S.Huseiną. To nesiryžta daryti netgi Rusijos prezidentas. Tiesa, liaupsių Huseinui negaili ir Baltarusijos "batka" A.Lukašenka, Rusijos komunistai ir Rusijos Valstybės Dūmos vicepirmininkas V.Žirinovskis. Naivu būtų manyti, kad Lietuvos Seime tėra tik du Maskvos "dūdoriai". Pakanka tik pažvelgti, kaip džiaugsmingai nušvinta daugelio seimūnų akys, kai į tribūną ima ropštis Rolandas ir Julius. Kad jie ne vieniši, rodo kitų dviejų Seimo narių - K.Prunskienės ("Šatrijos") ir buvusio LSSR vaisių ir daržovių ministro V.Einorio pasiūlytos ir priimtos Nacionalinės energetikos strategijos įstatymo pataisos. Jos buvo pateiktos "pačiu laiku". Nespėjo Europos Komisija paskelbti gana palankaus Lietuvai pranešimo apie jos pasirengimą tapti Europos Sąjungos nare, kai K.Prunskienė ir V.Einoris pasiūlė pataisą dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo atidėjimo. Visai nesvarbu, kad šis klausimas jau buvo suderintas. Kaip pažvelgs ES vadinamieji Briuselio biurokratai į tokius faktus, galima pasakyti iš anksto. Kaip galima turėti reikalų su valstybe, kuri vieną dieną priima vieną sprendimą, o kitą - jau šneka kitaip. Aiškus ir K.Prunskienės, V.Einorio bei kitų neokomunistų tikslas - atitolinti Lietuvą nuo Europos ir dar labiau priišti prie Maskvos bambagyslės.

Tas nelemtas Karaliaučius

Europos Parlamentas sunkiai atlaikydamas, kaip ir Europos Sąjunga, neregėtą Rusijos spaudimą dėl Karaliaučiaus problemos sprendimo pasiūlė visiškai naują variantą. Europarlamentas siūlo Maskvai nutiesti tarp Karaliaučiaus ir Maskvos bei Sankt Peterburgo oro tiltus. Pateiktame rezoliucijos projekte sakoma, kad ES netgi apsiimtų padengti dalį lėktuvų bielių kainos, kuri būtų tokia pat kaip ir vykstant traukiniais.

Tuo tarpu, prieš prasidedant Briuselyje Europos Parlamento, Lenkijos, Lietuvos ir Rusijos atstovų susitikimui, bandant bent jau išjudinti Rusijos dirbtinai sukeltą Karaliaučiaus klausimą, Rusijos Valstybės Dūmos pirmininkas G. Seleznievas kategoriškai pareiškė, kad Rusija jokių būdu neatsisakys bevizio režimo, ir net akcentavo, kad jokiame dokumente dėl Karaliaučiaus išvis nebūtų žodžio "viza". Anot G.Seleznievo, galima svarstyti kelis problemos sprendimo variantus, tačiau tik ne vizų režimą. Tokiu tonu nekalbėjo netgi Hitleris ar Stalinas savo galybės laikais.

Lietuvos Seimo pirmininkas A.Paulauskas kalbėdamas posėdyje paragino Europos vadovus ir parlamentarų neeksperimentuoti su Lietuvos suverenumu ir sienų neliečiamumu. Reikia pažymėti, kad Europos Parlamento pirmininkas P.Koksas sakė, jog Europos Sąjunga ir Europos Taryba niekada nepriims tokio sprendimo, kuris galėtų pakenkti Lietuvos suverenumui. Tačiau reikia turėti galvoje, kad Rusijos ultimatyvus reikalavimus palaiko Prancūzija, Italija ir Ispanija. Nemaloniai nustebino Didžiosios Britanijos premjeras T.Blairo pareiškimas viešnagės Maskvoje metu. Po susitikimo su Rusijos prezidentu V.Putinu T.Blairas pareiškė, kad Karaliaučiaus problemos sprendimas turi neperžengti Rusijos piliečių teisių. Kitaip tariant, Europa, jau nekalbant apie Lietuvą, turi šokti pagal Maskvos muziką. Rusijos prezidentas be galo apsidžiaugė tokiu svečio iš Londono pareiškimu. Anot V.Putino, jeigu Europos Komisija atsižvelgs į T.Blairo žodžius, tai Rusija bus visiškai patenkinta. Todėl matant, kas vyksta, norom nenorom prisimeni 1941 m. Laikinosios Vyriausybės vadovo Juozo Brazaičio (Ambrzevičiaus) knygą "Vienų vieni". Tuo labiau kad dabartinė Lietuvos neokomunistinė valdžia, jau atidavusi Rusijai faktiškai visą energetikos ūkį, gali atiduoti ir kai ką daugiau. Net nepriklausomybę. O valdžios atstovai be reikalo ėmė purkštauti, kai įžvalgiausias Lietuvos politikas V.Landsbergis prakalbo apie naujo Molotovo-Ribentropo pakto grėsmę. Antra vertus, kodėl gi Maskvai neskelbti ultimatumus - juk pats premjeras A.Brazauskas nedviprasmiškai ir viešai paskelbė, kad jis nieko neturi prieš bevizį režimą. Jis net užsiminė, jog per dvejus metus Lietuva galėtų rekonstruoti savo geležinkelį, kad juo važinėtų Rusijos greitaeigiai traukiniai. Žinoma, A.Brazauskas nepasakė, kiek milijardų tokia rekonstrukcija kainuotų.

Jonas BALNIKAS

Dr. Vanda BRIEDIENĖ

Nyksta komunizmo aukos, tik ne komunizmas

Rugsėjo 27-29 d. Bulgarijoje, Slančev Briago mieste, vyko X Tarptautinės buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos kongresas. Šios asociacijos narė yra ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. Kongrese Lietuvai atstovavo ilgus metus gulaguose kalėjęs Balys Gajauskas ir šių eilučių autorė - LPKTS tarybos pirmininkė Vanda Briedienė, kurios mintis ir kongrese patirtus išpūdžius spausdiname.

Vis mažiau lieka gyvų komunistinio teroro liudytojų - raudonojo genocido aukų. Tik istorija ir mūsų atmintis dar gali priminti anas siaubo ir netekčių kupinas dienas. O komunizmas? Kaip šiandien, jau iš perspektyvos, vertinti komunizmo padarinius? Komunizmas - kaip vyraujanti politinė santvarka ir komunizmas - kaip ideologija. Ar šiandien jau galėtume pasakyti, kad komunizmas - tik praeitis, kad jo apraiškų jau nėra?.. Ar negrįžta jo ideologija, tik prisidengusi kitais šūkiiais ir naujais valdymo metodais? Gal kitoje visuomenės raidos spiraleje komunizmas pasireiškia kitaip? Pasaulio visuomenė jo net nenuteisė. Komunizmas ir jo ideologija, ne tik komunistinis genocidas, turėjo būti teisiama - kaip buvo teisiama nacizmas. Vilniuje buvo surengtas komunistinio genocido teismas, bet pripažinkim, kad viena kregždė - dar ne pavasaris.

Tarptautinei buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijai priklauso 16 pokomunistinių Rytų bei Vidurio Europos ir Baltijos valstybių. Šios tarptautinės asociacijos įstatai šiemet buvo paskelbti "Tremtinių" (liepos 11 d., Nr.28).

Dešimtajame kongrese dalyvavo 13 valstybių: Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Bulgarijos, Vokietijos, Estijos, Kroatijos, Latvijos, Lietuvos, Rumunijos, Slovakijos, Čekijos, Ukrainos ir Vengrijos, atstovai. Jie savo pranešimuose supažindino su politine situacija, nukentėjusiųjų nuo komunizmo - buvusių politinių kalinių padėtimi. Trumpai apibendrinama pranešimų pagrindinius teiginius galiu pasakyti, kad vyravo viena mintis: komunizmo aukos nyksta, o komunizmas - ne.

Tarp kongrese dalyvavusių valstybių - dideli skirtumai. Vienose įregistruota po keletą politinių ir visuomeninių organizacijų, kurios jungia buvusius politinius kalinius, sukilimų siekiant nepriklausomybės dalyvius, buvusius karo belaisvius, tremtinius, rezistentus, pasipriešinimo kovų dalyvius. Kiekvienoje valstybėje tai įvardijama savaip, tačiau tarptautinė asociacija sugeba visa tai su-

jungti, ir tai - nuostabu.

Kongrese buvo kalbėta ir apie tai, jog steigiami archyvai, kuriami institutai, kurie kaupia istorinę medžiagą apie naikinimą bei atminimo išsaugojimą. Daug daroma, kad pasaulis sužinotų apie komunistinio genocido padarinius. Kai kuriose valstybėse keliami klausimai dėl dalinio kompensavimo už žmonių patirtas skriaudas. Štai Čekijoje priimtas įstatymas, įpareigojantis valstybę nukentėjusiems asmenims išmokėti kompensaciją už kiekvieną lageryje praleistą mėnesį - apie 83 eurus, numatytos ir kitos išmokos. Liustracijos įstatymas draudžia buvusiems Komunistų partijos funkcionieriams (komunistinei nomenklaturai) ir valstybės saugumo sistemos agentams penkerius metus užimti svarbias pareigas valstybės tarnybos poste.

Slovakijoje priimti įstatymai dėl piniginės paramos buvusiems politiniams kaliniams ir dėl valstybės saugumo archyvinų duomenų prieinamumo, dėl tautos atminimo instituto sukūrimo. Priimtas įstatymas dėl viešo komunizmo nusikalstamų nepripažinimo.

Vokietijoje siekiama suvienyti įvairias buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų organizacijas, išlaikant jų savitumą, palaikant iniciatyvas, bet sujungiant jas dėl bendro tikslo. Tai - ilgalaikis ir sudėtingas procesas, nes susijęs su Rytų ir Vakarų Vokietijos gyventojų savastimi, skirtingais jų požiūriais, kurie susiformavo po istorinio Vokietijos padalijimo, skirtingu jaunimo auklėjimu.

Globalizacijos procesai atitolina jaunus žmones nuo praeities, vis silpnesnės sąsajos su tėvų puoselėtomis vertybėmis. Tokia padėtis mus dar labiau įpareigoja dirbti išvien ir kryptingai. Mūsų veiklos rezultatų laukia buvę politiniai kaliniai, tremtiniai ir rezistentai. Jei šiandien to nepadarysime, vėliau niekas nepadarys.

Po IX kongreso, kuris vyko Budapešte, Tarptautinės asociacijos vadovas ir prezidento nariai dalyvavo tarptautiniuose renginiuose, kurie skirti komunistiniam genocidui pasmerkti ir jo padariniams įvertinti. Štai 2000 m. Berlyne vyko kongresas "Komunizmas - utopija ir

tikrovė", kuriame dalyvavo daugelio buvusių Rytų bloko šalių atstovai. Vyko diskusija "Ar komunizmas miręs?" Po diskusijų prieita prie nuomonės, kad komunizmo idėjos gali grįžti, nes totalitarinių minčių ir idėjų žavesys didelis. 2001 m. balandį Kijeve, šalia paminklo Leninui ir daugybės simbolių su kūju ir pjautuvu, vyko tarptautinė konferencija, skirta komisijos, įgyvendinančios buvusių politinių kalinių teises Ukrainoje, veiklos dešimtmečiui. Tačiau dalyvių pasisakymuose buvo vengiama viešai pasmerkti komunizmą. Todėl Tarptautinės asociacijos prezidento pranešime pabrėžta būtinybė ukrainiečiams padėti, akcentuotas ir glaudesnių kontaktų tarp atskirų valstybių būtinumas. Komunikaciniai ryšiai tarp valstybių - Asociacijos narių skatina iniciatyvą ir gerina veiklą.

Remiantis Asociacijos įstatais, X kongresas išrinko Asociacijos prezidentą ir prezidentumą. Tarptautinės buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos prezidentu išrinktas Jure Knezovičius (Kroatija), prezidento nariai - Roland Bude (Vokietija), Jure Knezovič (Kroatija), Vanda Briedienė (Lietuva), Vilmos Visvari (Vengrija), Ivan Stantčev (Bulgarija). Mums pavyko išsaugoti Lietuvos vietą prezidentume.

Kongrese buvo pateikti siūlymai:

- Europos Sąjunga privalo pasmerkti komunizmą taip, kaip buvo pasmerktas nacizmas;

- marksistinė ideologija turi būti pasmerkta atskirų valstybių marksistinėse programose;

- komunizmo aukoms turi būti atlyginta tuo principu, kaip atlyginama nacistinio režimo aukoms;

- tarptautinėje teisėje turi būti įtvirtintas senaties termino netaikymas komunizmo nusikalstamams.

Fašizmas buvo pasmerktas. O komunizmas? Tarptautinė buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacija nuosekliai kelia šiuos klausimus ir kaskart vis garsiau ir solidžiau apie tai kalba. Kongrese priimta nemažai rezoliucijų, kreipimusi į įvairias tarptautines organizacijas. Mūsų pageidavimas - kad 2000 metais Vilniuje pradėtas komunizmo, kaip politinės organizacijos, kaip ideologijos, pasmerkimas būtų tęsiamas kurioje nors pokomunistinėje šalyje. Sustoti jau negalima - neturime teisės.

Žengtas pirmas žingsnis rinkimų link

Mintį surengti spaudos konferenciją - žengti pirmą žingsnį artėjančių rinkimų link - pasiūlė Tėvynės sąjungos (LK) pirmininkas Saulius Kubiliūnas. Šią idėją palaikė ir mes, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Biržų skyriaus taryba. Patiko mintis per spaudą išieiti į viešumą, aptarti rinkimų sąrašo sudarymo principus.

Dalyvauti rinkimuose sudarant bendrą sąrašą su Tėvynės sąjunga (LK) buvo nuspręsta balandžio mėnesį LPKTS ataskaitinės konferencijos metu.

Surengtoje spaudos konferencijoje žurnalistams buvo pristatyti kai kurie lyderiai - vieno ir kito sąrašo kandidatai.

Vienas pagrindinių šių rinkimų sudarymo kriterijų buvo naujų, jaunų kandidatų įtraukimas.

Tiek Tėvynės sąjungos (LK), tiek Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sąrašų pirmuosius penketukus sudaro jauni, energingi, aukštąjį išsilavinimą turintys kandidatai. Neturintys nuodėmingų "šleifų" ir "uodegų", tvirtai besilaikantys moralės principų, žinantys kovų už Lietuvos laisvę kainą, vertinantys patriotizmą, dorą ir teisingumą.

LPKTS rinkimų į rajono savivaldybę sąrašo pirmuoju numeriu įtraukta Irutė Varzienė. Ji gimė 1958 m. tremtinių šeimoje, kuri buvo ištremta į Krasnojarsko sritį. 1982 m. baigė Vilniaus universitete lietuvių kalbą ir literatūrą. Šiuo metu dirba Biržų "Atžalyno" vidurinėje mokykloje direktorės pavaduotoja. Ji - aktyvi, išbandžiusi įvairią literatūrinę, kultūrinę veiklą, turi administracinio darbo patirties, bendravimo ir bendradarbiavimo praktikos.

Antroji sąrašė - Vida Valuntienė, gimusi 1956 m. tremtinių šeimoje, Irkutsko srityje. Jauna energinga verslininkė pasiryžusi dirbti rajono labui.

Danguolė ŽIŪKIENĖ,
LPKTS Biržų sk. pirmininkė

Pirmoji spaudos konferencija

Iš "Vienos diagnozės istorijos"

(atkelta iš 1, psl.)

2) finansinės priemonės: kompensacijos aukoms ir Izraelio valstybei;

3) politinės ir konstitucinės priemonės;

4) psichologinis pedagoginis "perdirbimo" procesas.

Kaip žinia, Lietuvoje neįvykdyta nė pusė šios programos. Pirmiausia, kitaip negu nacionalsocialistinė ideologija, komunistinė ideologija oficialiai nebuvo paskelbta nusikalstama. Beveik nėra nuteistų ir konkrečių komunistinių represijų vykdytojų. Neįvykdyta "dekomunizacija", kuri būtų analogiška "denacifikacijai", daro neįmanomas įgyvendinti ir kitas priemones, skatinančias "perdirbimo" procesą.

Pokomunistinėje erdvėje beveik nėra ir mokslinių tyrimų apie ilgalaikes komunistinių represijų sukeltų traumų pasekmes. Pasirodė dar tik pirmi šiai problematikai skirti darbai: aišku, ne Lietuvoje, o Estijoje, Latvijoje, buvusioje Rytų Vokietijoje (buvusių politinių kalinių išsamus psichologinis tyrimas).

Gal postūmiu pradėti rimtai moksliskai tyrinėti šias problemas taps Vilniaus universiteto Klinikinės psichologijos katedros ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pradėtas tyrimo projektas "Sovietų ir nacių represijų psichologinės pasekmės".

Naujos knygos

Naujas "Laisvės kovų archyvas"

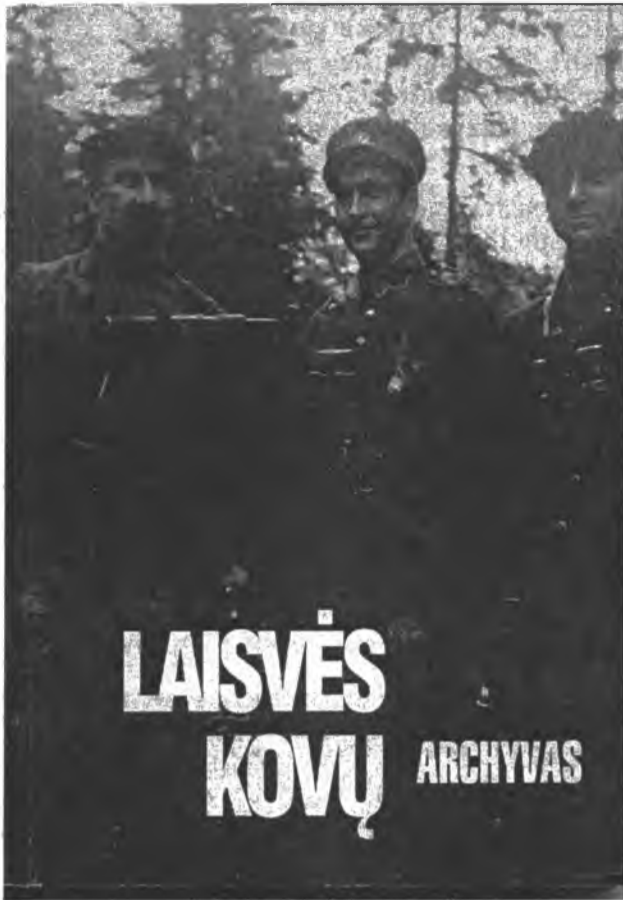
Ką tik išleistas istorijos žurnalas "Laisvės kovų archyvas" 32-asis tomas. Viršelį puošia Juozo Kasperavičiaus-Visvydo, Jungtinės Kęstučio apygardos vado, nuotrauka. Atsiminimus apie šį narsų kovotoją ir Lietuvos patriotą 90-ojo jo gimtadienio bei 55-ųjų žūties metinių proga parašė Eugenijus Ignatavičius. Tai nuoseklus pasakojimas apie visą J.Kasperavičiaus gyvenimą – nuo gimimo iki rezistencinės kovos bei žūties.

Apie pokario metų Eržvilko gimnazistus, pasirinkusius partizaninės bei pogrindžio veiklos kelius, rašo Petras Girdzijauskas. Rašytojo plunksnai priklauso nemažai šiame tome sudėtų rašinių. Vienas iš jų – atsiminimai apie Onutę Preilauskaitę, nužudytą 1945 metais. Rašinyje "Pasipriešinimo židynys" autorius pasakoja apie Eržvilko gimnazijos mokytojų vaidmenį kuriant Lydžio rinktinę ir Kęstučio

apygardą. Pusę žurnale rašiniams skirtos vietos užima publikacijos apie Vakarų Lietuvos partizaninį judėjimą bei kovas, vykusias Jurbarke, Skuodo, Tauragės apylinkėse ir kituose kraštuose. Publikacijų autoriai – P.Girdzijauskas, A.Raudonis, J.Žičkus, A.Kisielius-Mikutis.

Žurnale patalpinti trys pasakojimai apie Didžiosios Kovos apygardos "B" rinktinės partizanus (doc. K.Strazdas, S.Užtupienė-Rūta, E.Taparauskas). Pluoštą prisiminimų apie Laisvės kovas ir kančių kelius Biržų krašte pateikia E.Aukštuolienė. J.Matusevičius rašo apie nepriklausomos spaudos naikinimą bei sovietinės informacijos priemonių kūrimą Lietuvoje 1940-1941 metais. Partizano eilėraščius parengė R.Racėnas. Kaip ir anksčiau išleistuose LKA numeriuose, spausdinama asmenvardžių ir vietovardžių rodyklė.

Asta ŠAUKĖNAITĖ

Stiklinis gaubtas, kryžkelės ir žiburys

Pastabos apie J.Sučylaitės romaną "Susitikimai su Ragana"

Tremties ir gulagų epopėja, ginkluotojo pasipriešinimo tragizmas – tai ne tik vienas skaudžiausių lietuvių tautos istorijos puslapių, bet ir neišsemiamas meninės kūrybos šaltinis, iki šiol, deja, dar taip mažai semtas. Turime, pavyzdžiui, V.Adomėno, J.Balčiūnaitės, J.Mikelinsko, R.Kalyčio, A.Paulavičiaus, kitų rašytojų romanus – jie vienaip ar kitaip meniškai apmąsto tą laikotarpį, bet toli gražu neapėmia viso jo sudėtingumo. Vis dėl laukiame brandesnio, išpūdingesnio meninio įprasminimo. Savitą žodį šios tematikos grožinėje kūryboje taria ir Jūratės Sučylaitės romaną "Susitikimai su Ragana", nors išsyk tenka pabrėžti, kad autorė vaizduodama tremties ar partizanų kovos epizodus, gilindamasi į šių dienų problemas eina visai kitu keliu nei aukščiau paminėti rašytojai. "Susitikimai su Ragana" – tai ryškus moderniosios prozos kūrinys. Skaitytojas jame neras nuoseklaus siužeto, čia net kone tame pačiame puslapyje veiksmas vyksta tai Ypatingajame archyve šiomis dienomis, tai generolo Strachovo kabinete prieš pusšimtį metų; autorės valia klausomės ICCE fonogramos, į mus prabyla sušaudytųjų vėlės, Pelenius, Ragana, Vandenis ar kiti įvairių pavidalų įgaunantys personažai. Taigi autorė drąsiai žengia naujais meninės raiškos keliais, ir tik skaitytojas gali spręsti, kiek jį tokia meninė forma įtikina, sudomina, paveikia. Autorė žino,

kad pateikia ne lengvą pasiskaitymą, bet tiki skaitytoju, kviečia jį į prasmingą, turiningą pokalbį.

Didžioji romano dalis skirta tremties, pokario rezistencijos temai. Tačiau J.Sučylaitė tuos laikus žino tik iš senelių pasakojimų, todėl stengiasi atkurti ne pačius pokario metų vaizdus, o gilinti moralines problemas, į dramatiškus pasipriešinusius okupantams ar užkariautojams į talkąėjusių asmenų likimus. Autorė tarytum klauso sušaudytųjų liudijimų, sribių išpažinčių, girdi rezistentų ir kolaborantų disputus, paprastai jų net nekommentuodama – palikdama kiekvieno tiesą vertinti skaitytojui.

O tos išpažintys, tie disputai labai ryškūs ir įtaigūs. Autorė sukuria daugybę epizodų, kuriuose atsiveria be galo sudėtingi, įvairūs vienokių ar kitokių uniformą vilkėjusių žmonių likimai.

J.Sučylaitė sukūrė gausią individualizuotų portretų galeriją. Tiesa, tie portretai dažnai nubrėžti tik punktyru, kartais primena tik eskizus, o ne išbaigtus darbus, bet jų visuma palieka stiprų įspūdį.

Nemažai vietos romane skiriama žydų, patyrusių ir raudonųjų, ir rudųjų okupantų smurtą, problemai. Ypač jautriai, drauge ir principingai autorė svarsto lietuvių, talkininkavusių naciams žydų žudymo operacijose, klausimą. Klimytis net atsideręs anapus Atlanto, pakeitęs pavardę, tautybę neranda ramybės ("sušaudytiejiėjo į sap-

nus"). Popovas-Pagailis net nesigina: "Liepė juos sušaudyti – šaudėme čia pat, ant to kalnelio. Kitos išeities nebuvo, įsakymą reikėjo vykdyti". O Rita atsiduria ant beprotybės slenksčio sužinojusi, kad jos tėvas buvo žydų holokausto dalyvis. Ryškiausiai autorės nuostata išreikšta Kūčių vakaro epizode, kai į kuklią šeimos vakarienę ateina ir žydė Reisė, kai šeiminkė uždega trečiąją žvakę, kad pasistiprintų "prie mūsų stalo sušaudytųjų žydų vėlės", kai glėbėsčiaivosi, o "akys nebetilpo kaistančios ašaros". Šiek tiek melodramatiška scena nemenkina meninio išpūdingio – išgelbsti didžiai humaniška autorės pozicija.

Įdomios Lietuvos ir Estijos paralelės. Kaip lietuvė Rita, taip ir estė Marija-Valvi kankinasi dėl savo tėvo, vilkėjusio esesininko uniformą, praeities, nors tas "hitlerininkas" parengė dokumentą "apie Baltijos šalių kovotojų prieš sovietų okupaciją tarpautinio fronto įkūrimo būtinumą ir pirmų bendrų karinių operacijų planą". Kaip Lietuvos, taip ir Estijos kolaborantai nė nepagalvoja apie atgailą, o ieško argumentų pateisinti savo veiklą. Marijos-Valvi tėvo žudikas aiškina: "Mus smaugia. Vadina tautos išdavikais, išgamomis. Bet mes vykdėme tarybinės Estijos įstatymus. Įstatymas, geras jis ar blogas, yra įstatymas". Jis, panašiai kaip ir Lietuvos kolaborantai, ragina "praieiti pamiršti, nes kitaip neįmanoma gyventi". O au-

torės nuostata alternatyvi: "Praieiti reikia ne pamiršti, o iš jos išaugti".

Daugybę romano epizodų į vieną vėrinį riša pasakotojos asmenybė – principinga, giliai mąstanti, skaudžiai išgyvenanti praeities tragizmą ir matanti dabarties klaidas bei sunkumus, atkakliai ieškanti "žiburio keliui iš tamsos į šviesą". Ypač išpūdingai pasakotojos asmenybė atsiskleidžia jos lankymosi Amerikoje epizoduose, kai ji susitikusi su indėnu Bėgančiu Vilku, su kosminių eksperimentų specialistu Džeku, su išeive Milda bręsta, pasijūnta lyg "indas, iki pat viršaus pripildytas naujų pojūčių, dvasinių patyrimų", įveikia "abejingumo gyvenimu ir savęs niekinimo" sindromą ir grįžusi į namus stengiasi padėti žmonėms, pavargusiems nuo širdgėlos ir neteisybių, įveikti stiklinį gaubtą, su jais drauge eiti "iš tamsos į šviesą". Nors romane pastebime ir baltų siūlų, ir fragmentiškumą, bet šiuos trūkumus nusitelbia rašytojos taiklus, prasmingas žodis, prabylantys tai įtaigiai ir emociškai, tai taiklia, logiška fraze, o labiausiai skaitytoją pavergia autorės principinga pozicija, visą romaną persmelkiantis ryžtas įveikti sunkumus, rasti kelią sudėtingose mūsų gyvenimo kryžkelėse. Tuo "Susitikimai su Ragana" ryškiai išsiskiria iš daugelio pastarojo meto mūsų literatūros kūrinių, nusipelno skaitytojų dėmesio ir padėkos autoriui. Romualdas JURELIONIS

Padėka

Labai malonu, kad šiaandien yra žmonių, einančių valstybės tarnautojų pareigas, kurie apie praeities įvykius žino tik iš knygų ir spaudos arba senų žmonių pasakojimų, tačiau rūpinasi ir stengiasi įamžinti buvusių kautynių, partizanų žūties ir jų palaidojimo vietas. Tokie žmonės yra verti didelės mūsų – likusių gyvų anų skaudžių įvykių liudininkų – pagarbos.

Tad noriu padėkoti Širvintų r. vyr. paminklotvarkininkui Antanui Jurčiui, kurio rūpesčiu pastatyti 5 paminklai ir atminimo ženklai žuvusiems Širvintų r. partizanams. Taip pat ačiū rajono merui Vytui Šimonėliui, administratoriui Antanui Stanevičiui ir visai rajono tarybai už lėšas paminklams padaryti ir pastatyti.

Buvęs Didžiosios Kovos apyg. partizanas
Albinas
BAGDONAVIČIUS

Ką daryti?

Kai buvo įvestas mokestis už "gyvatuką", pagal pajamas negaliu naudotis karštu vandeniu. Jo atsisakiau 2001 03 19, apie tai pranešdamas "Kauno energijos" direktoriui p. R.Juozaičiui. Gavau atsakymą: vartoji ar nevatvartoji karšto vandens – mokėk. Už "gyvatuką" moku 14,14 Lt – pagal tuo metu nustatytą įkainį. Skaitiklis užplombuotas. Veikiantis. Rodo nulį. Tačiau kas mėnesį sąskaitose randu priskaičiuotus dar apie 30-35 litus. Gyvenu vienas. Buto plotas 25,49 kv.m. Prekės neperku, o mane padarė nusikaltėliu – skolininku. Grasina teismu. Skaičiuoja delspinigių. Ką daryti? Jei šitaip visos parduotuvės!

Vytautas
MARKUVĖNAS
Kaunas

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą
Primername: paštas prenumeratą priima tik iki 15 d.
Užsiprenumeruokite "Tremtinį" ilgesniam laikui!
"Tremtinys" išeina kartą per savaitę; prenumeratos kaina su pašto paslaugomis: 1 mėn. - 4 Lt, 3 mėn. - 12 Lt, 6 mėn. - 24 Lt.
Indeksas - 0117.
Nelikite be savo laikraščio!

Partizanų žūtis

Prieš 55 metus žuvo Jono Ragulio išduoti Vyties kuopos Lokio rinktinės Vytauto apygardos Balio Bislio-Tūzo būrio šeši partizanai: Jonas Jozėnas-Didysis Jonas, Ksaveras Turkevičius-Bagdonas, broliai Jonas-Lokys ir Augustas-Aidas Medikiai, Kazys Kavoliūnas-Tarzanas ir Balys Bislys-Tūzas

Balio Bislio būrys veikė Obelių, Kriaunų, Antazavės apylinkėse. 1944 12 26 Antazavės šile kartu su Lokio rinktinės partizanais būrys kovėsi su dviem sovietų garnizonais. 1945 07 13 Obelių šile Vyties kuopos partizanai, vadovaujami Balio Vaičėno-Liubarto, kovėsi su baudžiamuoju sovietiniu garnizonu ir reguliariaja sovietine kariuomene. Kautynėse dalyvavo ir Balio Bislio-Tūzo būrys.

Kurį laiką, būdamas jų būryje, artimai bendravau su Jonu Jozėnu.

Būrys dažnai apsisistodavo Vaičėnų kaimo miške lyje. Mano sesuo Antanina skalbdavo partizanams drabužius, megzdavo kojines, rūpinosi jų maitinimu. Pasitraukęs iš miško, su būriu palaikiau ryšius. Kartą Jonui Jozėnui iš jo brolio Antano atvežiau pistoletą "Parabel" ir nemažai šovinių. Antanas tuo metu mokėsi Kauno konservatorijoje. Tuo laiku tai buvo rizikinga kelionė traukiniu su persėdimais iš Kauno į Obelius, tuo labiau kad būvau sekamas.

1947 m. spalio mėn. būrys apsisistodavo Antazavės valsčiuje, Bradesiuose, kluone pas Joną Ragulį. Spalio 4 dieną būrį apsupo kariuomenė. Kautynių metu žuvo visi šeši partizanai. Apie jų žūtį papasakojo Alfredas Ališauskas, gyvenęs netoli Jono Ragulio sodybos, Lukštynių kaime.

Ankstyvą 1947 m. spalio rytą tėtė, mama, teta Adelė su močiute išvažiavo į Kriaunas. Mes pasilikę ruošėmės sėkmadienio malda. Staiga kažkur nuo ežero, Bradesių pusėje, pasigirdo šūviai. Šaudė netoli. Dėdė Bronius su Lionginu žiūrėdami pro langą nustatė, kad šaudoma nuo Ragulių, Streikų sodybų. Tačiau šaudymas artėjo ir stiprėjo. Tarškėjo automatų serijos, girdėjosi kulkosvaidžio kalenimas. Karą pergyvenęs pabėgėlis baltarusis Lionginas patarė eiti į virtuvę. Ten iš pietų pusės prie pečiaus – visa mūrinė siena. Dėdė užsklendė lauko duris. Į gryčios sienas pradėjo kaukšėti kulkos. Šaudymas smarkiai artėjo. Nuo Ilgelio ežero pusės pasigirdo ilgos automatų serijos. Kitos tarškėjo iš

Pelėdrasčio, artėdamos mūsų sodybos link. Visi buvome persigandę. Automatų šūviai jau girdėjosi už klojimo. Buvo aišku, kad vyko didelis susišaudymas ir smarkiai artėjo prie mūsų sodybos. Staiga pasigirdo beldimas į priemenės duris. Suklusome.

Kažkas bėgo apie priemenę. Ir štai – palei virtuvės langą prabėgo – kaip šiandien akyse matau – žmogus, vilkintis žaliu kombinezonu, su kažkokiu ginklu dešinėje rankoje. Bėgo sunkiai, pavargusiu žingsniu.

Vyties kuopos partizanai (sėdi iš kairės): Severas Turkevičius-Bagdonas, Jonas Jozėnas-Didysis Jonas, Balys Bislys-Tūzas. Stovi: Jonas Medikis-Lokys, Augustas Medikis-Aidas

Visiems aišku, kad tai Lietuvos partizanas. Žmogui reikalinga pagalba – bet kaip pagelbėti, kai vejasi skrebų ir kariuomenės ginkluota gauja. Po kelių minučių – vėl beldimas į duris, ir vėl sunkiu žingsniu prabėgo antras partizanas. Tokiu pat kombinezonu, tik smarkiai išpurvintu, ir dingo sode už kamaros.

Šaudymas nesiliovė. Automatų serijos tarškėjo jau kieme. Ir staiga pasigirdo šauksmai ir baisūs trenksmai šautuvų buožėmis į priemenės duris. Sode kalena kulkosvaidis. Dėdė Bronius eina atidaryti priemenės durų. Keletas rankų griebia dėdę ir šaukia "ruki v verch" (rankas aukštyt). Į vidų su atkištais automatais įlekia keletas kareivių, čiumpa baltarusį Lionginą ir grūda išskeltomis rankomis prie sienos, šalia dėdės Broniaus. Keletas kareivių stovi ir mėgė automatų vamzdžius į jų krūtines. Kiti nuplėšę švarkus tikrina, meta žemėn, iškrato kelnių kišenes, liepia nusiauti.

Neaišku, kas būtų buvęs, jei pabė-

gėlis Lionginas nebūtų prašnekęs švaria rusų kalba. Patikrinę dokumentus, persimetę keliais žodžiais su "biežansu", kareiviai atlyžo. Pasipylę po gryčią labai atsargiai su atkištais automatais ėjo iš kambario į kambarį. Kareiviams komandavęs aukšto ūgio kapitonas šaukė, kad šioje sodyboje turi būti du "banditai". Jie aiškiai matė, kaip partizanai įbėgo į mūsų sodybą. Iškrėtus kambarius, kapitonas liepė lipti apžiūrėti gryčios palėpę.

Staiga lauke – vėl subruzdimas. Iš braškių ežios išneša pamestą partizanų kulkosvaidį. Dėdė su Lionginu aiškina, kad nežinome, kas yra kituose pastatuose, nes buvome užsidaarę namuose. Kareiviai viską vertė tvarte, ant tvarto, klėtyje, pirtyje, durtuvais badė visus pakraščius, sieną ir sukrautus javus klojime. Net-

rukus pranešė, kad rasti dar du nušauti partizanai. Tai buvo tie, kurie prieš pusvalandį prabėgo mūsų kiemą. Vienas krito prie Dubužio ežero, netoli Juozo Kašpono sodybos, kitas – prie Žuklių upelio, kitoje Dubužio ežero pusėje, netoli Žuklių gryčios. Kareiviai dar atnešė porą automatų, rastų mūsų lauke. Staiga už klojimo, Bradesių pusėje, pakilo didelis juodų dūmų stulpas. Pamatė degančią Ragulio gryčią. Iš pakalnės išgirdome vežimo ratų dardėjimą. Priekyje sėdėjo Marinas Žuklys ir laikė vadeles, gale sėdėjo du kareiviai su šautuvais ir... gulėjo du kūnai žaliais purviniais kraujuotais kombinezonais. Marinas Žuklys norėdamas persimesti žodžiu su dėde, bet kitaip negalėdamas pasakė:

– Šešis barsukus šiandien, Broniau, nudėjom.

Man taip pasidarė gaila tų žmonių... Per mūsų kiemą einantis Lukštynių kaimo kelias liko pažymėtas čiurkšlelių partizanų kraujo. Aš kelias dienas vakarais bijojau išeiti į kiemą.

Kitą dieną pas mus užėjo Juozas Kašponas. Tėveliui ir dėdei Broniui jis pasakojo, kaip jie stebėjo pro langą nuo mūsų sodybos bėgantį partizaną. Jis, matyt, buvo sunkiai sužeistas. Kartais klupo, kėlėsi ir vėl bėgo. Netoli jų sodybos, prie ežero, ganėsi Kašpono arklys. Čia buvo pradžia dviejų didelių skardžių: Smėlynio ir Žaliojo. Tačiau partizanas nebeturėjo jėgų... Atrišęs arklį bandė ant jo užsėsti, bet nepajėgė, o persekiotojais buvo jau arti. Netoli nubėgo partizanas... Kaip trečią mūsų lauke nušautą partizaną nuvežė į Bradesius, aš nemačiau.

Pasakojimą užrašė
Andrius DRUČKUS

Sostinėje atnaujintas paminklas

Rugsėjo 5 d. LPKTS Vilniaus skyriaus tarybos iniciatyva atnaujintas paminklas Vilniuje, Aukų skersgatvyje.

Plaunant pajuodusius akmenis, dulkių padengtus užrašus, įmonės "Kaolinas" inžinierius vykdytojas Algirdas Dulka paklausė: "Ar nesikreipė kas parodyti užrašus ant akmenų, kuriuos 1992 m. iš visos Lietuvos kampelių suvežė?" Teko atsakyti: "Gal ne..." O gaila. Piramidės formos paminklas, pastatytas per vieną dieną, per dešimt metų patamsėjo, užrašai tapo neryškūs. Gaila, kad meistrai, kurie jį kūrė ir statė (vadovavo gerb. B.Gajauskas), pavardžių ir adresų nesurašė, o laikui bėgant viskas užsimiršta.

Mes, vilniečiai, didžiuojamės paminklu – jis vienas Vilniuje ir dar pačiame centre. Kasmet prie paminklo vyksta iškilmingi minėjimai, o šiemet pasakė kalbą Prezidentas V.Adamkus. Kasdien prie paminklo sustoja turistai, fotografuojasi ir prašo išversti užrašą.

Tačiau ne visi šiuo paminklu didžiuojasi. Kai kurie architektai ir dailininkai laiko jį nevykusiu, sako, kad reikia nugriauti... Montuojant birželio mėn. granitinę plokštę su užrašu "Sovietinės okupacijos aukoms atminti", priėjęs miesto architektas paklausė: "Kodėl nesuderinta su oficialiąja valdžia? Kodėl savivaliaujate? Paminklą ruošiamės griauti". Kai paprieštaravom, kad derinom, ir pridūrėm, kad jeigu nebūtų 1992 m. pastatę šio paminklo, neturėtume jokio, architektas patylėjęs reziūmavo: "Gal ir gerai, kad jūs esate..."

Ką gi – griaukit, jeigu vietoj šio bus pastatytas Lukiškių aikštėje naujas, įspūdingas, didingas. Kol dar gyvi mes, liudininkai, – tik taip!

Juozas BUTRIMAS,
LPKTS Vilniaus sk. tarybos narys

Justino Permino nuotr. paminklas sovietinio genocido aukoms atminti

2002 m.
spalio 17 d.

TREMTINYS

Nr. 42
(520)

7

Žuvusiųjų atminimą pagerbė tautininkai

Lietuvos tautininkų sąjungos Kretingos skyrius rugsėjo pabaigoje surengė minėjimą ir pagerbė žuvusius už Lietuvos laisvę. Renginyje dalyvavo LPKTS Palangos sk. nariai, Klaipėdos buvę politiniai kaliniai, Kartenos ir Kretingos šauliai.

Iškilmės prasidėjo Salantų bažnyčioje šv. Mišių auka. Iš bažnyčios vyko į Peščių kapines, kuriose slapta buvo palaidoti penki partizanai.

Jiems paminklą pastatė LTS Kretingos skyrius. Prie paminklo Laisvės kovų dalyviams buvo surengtas mitingas. Jį pradėjo LTS Kretingos sk. valdybos pirmininkas B. Musteikis. Kalbėjo Klaipėdos buvusių politinių kalinių atstovas V. Žutautas (jo broliai kovojo ir žuvo Kardo rinktinėje), LPKTS Palangos sk. pirmininkas P. Gabrėnas ir kiti. Aplanėme kryžių, pastatytą LPKTS Palangos sk. rūpesčiu miške,

prie kelio Salantai-Kalupėnai-Kretinga. Salantuose yra dar viena liūdnei pagarsėjusi vieta, vadinama Salantų Tuskulėnais. Čia palaidota kelios dešimtys žuvusių partizanų.

Iškilmių metu buvo skaitomos eilės, koncertavo kaimo kapela ir ansamblis "Atmintis".

**Antanas
MARTIŠIUS**

Prie kapų šauliai ir buvę partizanai

Skelbimai

Spalio 19 d. 10 val. Prienu r. Jiezno bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusius partizanus.

Po šv. Mišių važiuosime į Gojaus mišką, kur dideliame mūšyje žuvo 9 partizanai. Bus pašventintas jų atminimui pastatytas paminklinis kryžius.

Spalio 20 d. (sekmadienį) 12 val. Kėdainių r. Dotnuvos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Prisiėlimo apygardos vadą Jozą Paliūną-Rytą, žuvusį prieš 50 metų, ir kitus šio krašto partizanus.

Po šv. Mišių pasimelsime prie jų kapo Dotnuvos kapinėse ir vyksime prie paminklo J. Paliūno žūties vietoje.

Dėmesio!

Spalio 24 d. 16 val. LPKTS salėje, Laisvės al. 39, II a., vyks KONFERENCIJA nuosavybės gražinimo klausimais.
LPKTS Kauno sk.

Atsiliepkite!

Aš, Nijolė Kasparienė, norėčiau, kad atsilieptų mano tėvo **Antano PAŠKAUSKO** draugai (esantys šioje nuotraukoje) arba ką nors žinantys apie jį.

Mano tėvas 1944 m. pasitraukė į Vakarus.

Rašyti N. Kasparienei, Gedimino g. 30-11, Kaišiadorys.
Nuotr. A. Paškauskas antras iš kairės

Dėmesio!

LPKTS Vilniaus skyriaus būstinėje (Pamėnkalnio g. 23/5) bus teikiamos teisininko konsultacijos žemės ir turto gražinimo klausimais. Ši paslauga teikiama buvusiems tremtiniais, politiniams kaliniams ir asmenims, nukentėjusiems nuo sovietų okupacijos.

Konsultacijos teikiamos kiekvieno mėnesio pirmą ir trečią pirmadienį nuo 14 iki 16 val. (Artimiausios - lapkričio 4 ir 18 d. ir gruodžio 2 ir 16 d.).

Kviečiame registruotis iš anksto tel. 8-22, 314379

Spalio 25 d. 7.30 val. Kauno karmelitų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Naujasėdžio kaime (Kauno r.) žuvusius Didžiosios Kovos apygardos partizanus.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Regina Arnastauskaitė- Marcinkevičienė 1928-2002

Gimė Marijampolės aps., Surgučių k. 1947 m. areštuota už ryšius su Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. partizanais. Nuteista 10 m. Kalėjo Norilsko lageriuose. Grįžusi į Lietuvą apsigyveno Kaišiadoryse. Dirbo Kaišiadorių klijų fabrike.

Palaidota Kaišiadorių miesto kapinėse. Užjaučiame vyrą, gimines ir artimuosius.
LPKTS Kaišiadorių skyrius

Kazimiera Elzbieta Brusokienė 1927-2002

Gimė Padvariškių k., Igliskėlių valsč., Marijampolės aps. 1944-1945 m. mokėsi Marijampolės amatų mokykloje ir buvo partizanų ryšininkė. 1945 m. žuvo brolis - partizanas Lubinas. Šeima ištremta į Molotovo sr. Po 3 m. Kazimiera areštuota ir nuteista 25 m. lagerio. Kalėjo Vorkutoje. 1956 m. grįžo į Lietuvą, ištekėjo, išaugino 3 sūnus.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės skyrius

Antanas Kabalinas 1919-2002

Gimė Paronžės k., Palangos valsč., Kretingos aps., gausioje darbininkų šeimoje. Priklausė partizaninės kovos pradininkams - Vanagams. Dirbo pasienio muitinėje. Pirmą kartą suimtas 1945 m., išvežtas į Belamoro kanalo statybas. Po 2 kalinimo metų grįžo į Lietuvą. 1949 m. suimtas antrą kartą ir nuteistas 25 m. Iki 1956 m. kalėjo Irkutsko sr. lageriuose.

Palaidotas Palangos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukrą ir buvusius bendražygius.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Bronius Norvilas 1922-2002

Gimė Palūkščio k., Varnių r. Buvo partizanų rėmėjas. Suimtas 1944 11 14. Nuteistas 10 m. Kalėjo Karagandos sr., Pesčunlage iki 1952 m., buvo tremtyje prie Uralo, Kazachstane, Krasnojarske. 1953 m. vedė tremtinę ukrainietę, sulaukė 4 vaikų. Į Lietuvą grįžo 1974 m. Apsigyveno Panevėžio r., Gustonių k. Nuo 1991 m. - LPKTS Panevėžio skyriaus narys.

Palaidotas Naujamiesčio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir artimuosius.

LPKTS Panevėžio skyrius

Mykolas Labauskas 1919-2002

Gimė Ignalinos r., Viktoriškių k. Kalėjo Karagandos sr. kalėjimuose. Nuo 1993 m. - LPKTS Kauno skyriaus narys.

Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Nuoširdi užuojauta giminėms ir artimiesiems.

LPKTS Kauno skyrius

Adolfina Antanavičienė 1914-2002

Gimė Plungės aps., Tverų valsč., ūkininkų šeimoje. 1944 m. areštuotas vyras, o 1945 m. - Adolfina su 4 vaikais ištremta į Komiją. Mirė kelių mėnesių sūnelis ir dvi dukrelės. Į Lietuvą grįžo 1965 m.

Palaidota Kuršėnuose, Milaičių kapinėse.

Tebūna Jai lengva Lietuvos žemelė.

LPKTS Kuršėnų skyrius

TREMTINYS

SL289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė
Red. padėjėja - Aušra Šuopytė

Lit. redaktorė - Irma Minskienė
Korektorė - Dalia Maciukevičienė
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina
1 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214 el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt